אילימא תחתיו דזב °מאיש אשר יגע במשכבו נפקא אלא הנוגע בכל אשר יהיה הזב תחתיו ומאי ניהו עליון של זב (והנושא נמי יטמא ומאי ניהו נישא מ"ט והנשא כתיב) נתקו הכתוב מטומאה חמורה והביאו לידי טומאה קלה לומר לך שאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין, אימר נתקו הכתוב מטומאה חמורה דלא מטמא אדם לטמא בגדים אבל אדם או בגדים ליטמא? אמר קרא יטמא *טומאה קלה משמע, ותחתונו של בועל נדה מנלן דתניא °ותהי נדתה עליו יכול יעלה לרגלה? ת"ל *(וטמא) ז' ימים, ומה ת"ל ותהי נדתה עליו שיכול לא יטמא אדם וכלי חרס ת"ל ותהי נדתה עליו מה היא מטמאה אדם וכלי חרס אף הוא מטמא אדם וכלי חרס, אי מה היא עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים אף הוא עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא שאין ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא ומה ת"ל וכל המשכב אשר וגו' נתקו הכתוב מטומאה חמורה והביאו לידי טומאה קלה לומר לך שאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין *פריך רב אחאי אימא נתקו הכתוב מטומאה חמורה והביאו לטומאה קלה דלא ליטמא אדם לטמויי בגדים אבל אדם ובגדים ליטמא? אמר רב אסי יטמא טומאה קלה משמע, אימא ותהי נדתה עליו כלל, וכל המשכב פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט משכב ומושב אין, מידי אחרינא לא? אמר אביי יטמא ז' ימים מפסיק הענין, הוי כלל ופרט המרוחקין זה מזה *וכל כלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט, רבא אמר לעולם דנין, וכל ריבויא הוא, מתקיף לה רבי יעקב אימא כהיא: מה היא לא חלקת בה בין מגעה למשכבה לטמא אדם ולטמא בגדים לחומרא אף הוא לא תחלוק בו בין מגעו למשכבו לטמא אדם ולטמא בגדים לקולא? *אמר רבא עליו להטעינו משמע: מפני שהן בועלי נדות וכו': אטו כולהו בועלי נדות נינהו? א"ר יצחק מגדלאה בנשואות שנו: והן יושבות על דם וכו': תניא א"ר מאיר אם הן יושבות על כל דם ודם תקנה גדולה היא להן אלא שרואות דם אדום ומשלימות אותו לדם ירוק דבר אחר *יום שפוסקת בו סופרתו למנין שבעה מתקיף לה רמי בר חמא ותספרנו ואנן נמי ניספריה דקיימא לן *מקצת היום ככולו? אמר רבא אם כן שכבת זרע דסתר בזיבה היכי משכחת לה והא מקצת היום ככולו? אי דחזאי בפלגא דיומא ה"נ, הכא במאי עסקינן (א) דחזאי סמוך לשקיעת החמה, וליקום ולימא ליה לקרא כי כתיבא, סמוך לשקיעת החמה כתיבא? אין על כרחך *שבקיה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה. בעי רמי בר חמא *פולטת שכבת זרע מהו שתסתור בזיבה: רואה היתה וסותרת

או

רש"י

אילימא תחתיו דזב. דהוא מדרס הזב: **ומאי ניהו נישא** · בגד הנישא על הזב מאי טעמא והנושא והנישא כתיב לא ידענא מאי היא ונראה בעיני שהוא פי' משובש: **נתקו הכתוב מטומאה חמורה** · מדכתיב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא והנושא אותם יכבס בגדיו ומדלא ערבינהו וכתוב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו והנושא אותם יכבס בגדיו ואפסקינהו ביטמא מכלל דהאי יטמא לאו באדם ובגדים קאיירי אלא באוכלין ומשקין והנושא אותם נדרש בתורת כהנים לנושא משכבו ומושבו של זב: **אימא** · להכי אפסקינהו קרא דלא יטמא אדם לטמא בגדים שעליו להכי כתב יטמא דאדם לחודיה טמא או אם נגעו בגדים יהו בגדים טמאים ולא הוא: **יעלה לרגלה** · יעלה לסופה כגון באה עליה בששי שלה יטבול בליל המחרת כמותה: **ז' ימים** · ואפילו באה עליה בשביעי: **מה היא מטמאה אדם לטמא בגדים** · שעליו דאתי בקל וחומר ממשכבה אף הוא מטמא אדם לטמא בגדים שעליו: **וכלי חרס בהיסט** · ואע"ג דאין כלי חרס מקבל טומאה אלא מאוירו, בהיסט זב חבה מיטמא דכתיב (ויקרא טו) (וכל כלי) חרס אשר יגע בו הזב ואמרי' במכילתין איזהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו: **שאין ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא** · שהרי כבר נאמר ותהי נדתה עליו, ובנדה כתיב וכל הנוגע במשכבה יכבס בגדיו: **מטומאה חמורה** · שלא יהיה משכבו חמור כמשכבה לטמא אדם ובגדים שעליו: **אבל אדם ובגדים** · או אדם אם נגע בו או בגדים אם נגע בהם: **מידי אחרינא לא** · כגון אדם וכלי חרס: **וכל המשכב** · ריבויא הוא ולא פרטא: **אימא כהיא** · בועלה כמותה דהא אקשינהו קרא: **לחומרא** · שמשכבה מטמאין אדם לטמא בגדים: **אף הוא לא תחלוק בין מגעו למשכבו.** **ולקולא** שמגיהם לא יטמאו דהא במשכבו פשיטא לן שנתקו הכתוב הלכך במגעו נמי שאם נגע באדם לא יטמאהו לטמא בגדים דהא כתיב ותהי נדתה עליו דאוקמו הא והא בהאי קרא: **עליו** · להחמיר משמע ולא להקל: **אטו כולהו בועלי נדות נינהו** · והא איכא פנויים: **אם הן יושבות על כל דם ודם** · שהן רואות בין טמא בין טהור יושבת עליו ז' ימי נדתה שהתחיל מנינה משמשאה מראה דם ותמנה ז' ימים: **תקנה גדולה היא להם** · אבל אינן עושות כן אינן מונות אלא מראיה ראשונה כשאר נשים והא קלקולא שרואה דם אדום ומשלימתו לדם ירוק כגון ראתה ירוק תחלה סבורה היא שהיא טמאה ומונה ממנו ז' ימים ונראה בחמישי שלה דם אדום אינה משמרת אלא שני ימים להשלים ז' לראייתה הראשונה והיא צריכה למנות מראייה שניה: **יום שפוסקת בו** · כשהיא רואה ג' רצופים לאחר ז' ימי הנדה והיא זבה ופוסקת באמצע היום סופרת אותו מקצת היום שעד הערב למנין שבעה נקיים ואנן ז' נקיים שלמים בעינן לזבה: ס"ל · דלענין נקיים מקצת היום ככולו זב שפסק והתחיל לספור וראה קרי וקיי"ל דסותר אותו היום אותו לה כהתפלת בשמעתא קמייתא (לעיל דף כב.) ואי מקצת היום ככולו מאי סותר הא איכא קצת היום לבה: **אי דחזאי בפלגא דיומא כו'** · קושיא היא ומשני ולימא ליה לקרא כו' בתמיה: דקא מסדר **לאוקמי אפשטיה אין על כרחיך שבקיה לקרא כו'** · דכיון דקיי"ל בכל דוכתי מקצת היום ככולו איהו דחיק ומוקים אנפשיה בסמוך לשקיעת החמה: **פולטת** · כגון ששמשה בזוב ופסקה והתחילה למנות ופלטה מהו שתסתור מניינה, הא דקי"ל דפולטת טמאה, משום 'רואה' היא וסתרה:

או

תוספות

והנשא כתיב · חסר וי"ו · תימה דבמסורת הוא מלא מיהו מלינו שהמסורת הוא חולק על הש"ס במסכת שבת (דף נה:) גבי בני עלי מעבירים כתיב ובמקראות שלנו כתיב מעבירים מלא: **מה** היא מטמאה אדם וכלי חרס · משום דבהסיטין (כ"ג ע:) גבי טמא נבלה ומדרס *אע"ג דמטמא שאר בגדים שעליו אינו מטמא אדם וכלי חרס לכך נקטינהו הכא: **כלל** ופרט המרוחקין זה מזה · מפורש בפ' החובל (ב"ק פה.): **תניא** א"ר מאיר וכו' · לרבי יוחנן דאמר בפ' כל היד (לעיל יט:) ירד ר"מ לשיטת עקביא בן מהללאל וטימא דם ירוק יפרש דם ירוק דהכא לאו ירוק ממש כי ההיא דלעיל אלא דיהה ממש וכן לעקביא מטמאה טהיה דם ירוק דיהה מדם ירוק שהוא טמא ולעיל פי' בע"א: **סופרתו** למנין ז' וא"ת א) ודאמר בכילד טלין* [ובמס' מיר] (דף סו:) מקצת היום ככולו וזבה גדולה אמר התם דמשכחת אליביה ברואה בין השמשות וכי כותים סוברי דהכי פריך לקמן (דף סט.) לרב דאמר יום שפוסקת בו עולה למנין שבעה ורב כותאי אמרה לשמעתיה וי"ל דר' יוסי לית ליה מקצת היום ככולו אלא בסוף ספירה כמו שומרת יום אבל בתחלה כמו שאומרים טוחים מודה דלא אמרינן ומה שקשה מפ"ק דר"ה (דף י.) נפרש בסוף *מכילתין בע"ה: **דאיהו** דחיק ומוקי אנפשיה · אין האמת כן מדפריך בפ' בתרא (לקמן דף סט.) ורב כותאי אמרה לשמעתיה: **רואה** היא וסתרה · תוס' דמשכחת בשמשה בהיתר שתסתור ע"י פליטה אחר ראייה ג' ימים רצופין דקי"ל כרבנן בפ' ר' עקיבא (שבת פו:) דבעינן שש עונות שלמות וא"ל אחר ראייה אחת ואחר תיקון רבי זירא* דסופרת שבעה נקיים על טיפה דם כחרדל דמסתמא צריך נמי נקיים מזרע דבעינן דאורייתא תקון ומכאן אשה ששמשה ורואה מיד אין לה להתחיל לספור נקיים עד אחר יום ד' דבעינן ו' עונות שלמות וכן פסק ר"ח ואפילו רבא דפליג הכא ארמי בר חמא נראה דחזר בו מדלא הקיפו

◆

תוספי הרא"ש

מאי תחתיו אילימא תחתיו דזב מאיש אשר יגע במשכבו נפקא אלא כל הנוגע בכל אשר יהיה הזב תחתיו טמא נתקו הכתוב מטומאה חמורה וכו' ופי' מדכתיב בכל אשר יהיה תחתיו יטמא והנושא אותם יכבס בגדיו ולא ערבינהו וניכתוב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו והנושא אותם יכבס בגדיו ואפסקינהו ביטמא מכלל דהאי יטמא לאו באדם ובגדים קאי אלא באוכלין ומשקין ובספרים כתוב מאי ניהו נישא וס"ט והנושא והנישא כתיב וכתב רש"י לא ידענא מאי היא ונראה בעיני שהוא פי' משובש ובתשובה כתב דה"ג דכתיב וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב והנושא נמי יטמא ומאי ניהו נישא מ"ט והנישא כתיב נתקו הכתוב כו' וה"פ והנוגע בכל אשר יהיה תחתיו דזב בא הכתוב ללמד על המרכב שיטמא במגע דהאי קרא בתר מרכב כתיב וחלק משאו ממגעו שמגעו מטמא אדם ולא בגדים ומשאו מטמא אדם לטמא בגדים כדמסיים ביה קרא והנושא אותם יכבס בגדיו וקאי אכל האמור בענין זב עצמו ומעיינותיו ומושבו ומרכבו כולן מטמאין במשא את האדם לטמא בגדים והבא דרשינן דהאי דכתיב והנשא חסר וא"ו למידרשיה אנישא לעליונו של זב דקאי ארישיה דקרא דכתיב ביה יטמא עד הערב טומאה קלה ונתקו הכתוב בטומאה חמורה שלאחריו וה"ק הנוגע במרכב הזב יטמא טומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין וכן הנישא על הזב דע"כ דרשא דנישא אטומאת דרישא קאי ולא אטומאה דסיפא דטומאה דסיפא כתיב ביה אותם וגבי נישא לא שייך אותם אלא אותם אמקרא קאי דקרינן נושא ודרשא דמסורת ארישא דקרא ועל גירס' הספ' שכתוב בפי' מאי תחתיו אילימא תחתיו דזב מאיש אשר יגע במשכבו נפקא הקש' דהאי קרא לאו במשכב כתיב אלא במרכב מוקי לה בת"כ' ועוד הו"ל לאקשויי דגבי משכב כתיב יכבס בגדיו והבא כתיב יטמא עד הערב ועוד היכי מוקמינן לה באוכלין ומשקין והתנעים בעליונו הא אין להם טהרה במקוה והבא כתיב יטמא עד הערב: ופריך אימא ניתקו הכתוב מטומאה חמורה כו' כלומר מאי דהנישא יש לו דין של נוגע במרכב הזב דלמא הנישא יש לו דין דמרכב הזב דמטמא אדם או בגדים: **והנשא** כתיב חסר וא"ו · תימה דבמסורת משמע שהוא מלא (שכתוב בו לית מלא) ומיהו מצינו בכמה מקומות שהתלמוד חלוק על מסורת הספרים בשבת פ' במה בהמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע מעבירים כתיב ובכל הספרים שלנו כתיב מעבירים: מה היא מטמאה אדם וכלי חרס · פרש"י אדם לטמא בגדים שעליו כלי חרס בהיסט אף בועל נדה כן והקשה השר מקוצי דבסוף ובין תנן בועל נדה כטמא מת אלא שחמור ממנו בועל נדה שמטמא משכב תחתון כעליון · ולפרש"י ליתני נמי שמטמא אדם לטמא בגדים וכלי חרס בהיסט ותירץ הוא דאדם וכלי חרס דנקט היינו דוקא אדם ולא בגדים שעליו וכלי חרס במגע ולא בהיסט · ותימה א"כ אמאי נקט כלי חרס וי"ל משום שמצינו בטומאות שמטמאין בגדים וכלי שטף ואין מטמאין אדם וכלי חרס כדתנן בפ' בתרא דזבים כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא כלי שטף במגע אבל לא אדם וכלי חרס · (או בת"כ) [ובת"כ] דריש ליה מקרא בפרש' ויהי ביום השמיני מנין לעשות שאר כלים כבגדים ת"ל יטמא או יטמא יכול יטמא אדם וכלי חרס ת"ל בגד בגד מטמא ואינו מטמא אדם וכלי חרס; והא דאמרינן בסמוך עליו להטעינו משמע לאו להחמיר עליו לגמרי כמו בנדה · אלא במקצת לטמא אדם וכלים במגע · וכן פי' רבינו שמשון בסמ' כלים. והביא ראיה מהך ברייתא דת"כ דתאני התם בתר דקאמר ניתקו הכתוב מטומאה חמורה לקלה גבי משכב נמצאת אומר משכבו כמגעו מה מגעו מטמא אחד ופוסל אחד אף משכבו מטמא אחד ופוסל אחד · ונ"ל דלאו ראיה היא אדרבה משמע משכבו כמגעו היינו במה שנגע בבועל נדה כדאמר לעיל בפ"ק מעת לעת שבגדיה משכבה ומושבה כמגעה מאי לאו מה מגעה לא מטמא אף משכבה לא מטמא אלמא לכאורה משמע דמגעה היינו שנגע בנדה אע"ג דלבתר הכי דחי ליה · אימא משכבה כמגע עצמה ועוד דלשום ריהטא דתלמודא משמע שאין בועל נדה קל מנדה אלא לענין משכב ומושב דפרט בו הכתוב ונתקו בטומאה חמורה אבל כל שאר חומרה שבנדה יקנן בבועלי נדה והאי דקאמר מה היא מטמאה אדם היינו במשא ובמגע ובמעיינותיה · ומה שהקשו השר מקוצי מסמ' זבין ע"כ תנא ושייר דהא איכא מעיינות כדמוכח לקמן בעובדא דצדוקי שסיפר עם ר"ג וניתזה צינורא מפיו ונפלה לו לר"ג על בגדיו שקדם אצל אשתו לידע אם בועל נדה אלמא מעיינות מטמאין אלא תנא ושייר מעיינות וכל שאר טומאות של נדה ולא נקט אלא טומאה קלה של משכב ומושב שאינן מטמאין אלא אוכלין ומשקין · והך נמצא ליתא במטמא מת: **אם** הן יושבות על כל דם ודם תקנה גדולה היא להם · פי' אם רואות דם אדום אחר דם ירוק יושבות עליו ז' נקיים משום דמספקא להו אם דם ירוק טמא אם לאו הלכך לכתחילה נוהגות טומאה בדם ירוק וכי הויא בתר הכי דם אדום יושבות ז' על אותו דם אדום · זו תקנה גדולה היא להם

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"ו מהלכות מטמאי משכב ומושב הלכה ג :

גי' מהר"ם אע"ג דמטמא שאר בגדים שעליו ושאר בגדים אינו מטמא אדם וכלי חרס כו' כצ"ל

טז ב מיי' שם פ"ח הלכה ח :

יז ג מיי' שם פ"ג הל"ב :

יח ד מיי' שם פ"ח הל"ג:

יט ה מיי' שם פ"ג הלכה ג :

כ ו טוש"ע י"ד סי' קצ סעיף א :

[פסחים דף פא: וש"נ]

כא ז מיי' פ"ו מהלכות איסורי ביאה הלכה ט :

[דף מז: בד"ה הרואה] [ועיין תוס' פסחים פא. ד"ה לא נמי]

מסורת הש"ס

רש"ל מ"ז

[ר"ל וטמא]

[ר"ל וכלי]

כתובות מו. יבמות כד. פרי' קדושין יג. (כתובות ע') [שבועות מז: זבחים יב. חולין סב:]

[פסחים ה: ב"ק פה. מנחות נה:]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' במאי עסקינן דחזאי · נ"ב עיין בנזיר דף טו :

[בס"י איתא אמר קרא עליו]

[תוספתא פ"ט לקמן סט:]

[פסחים ד. וש"נ]

[פסחים עב: קדושין סח:]

[לקמן מב.]

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוד"ה סופרתו למנין ז' וא"ת הא דאמר ר' יוסי כצ"ל :

מגנה

אוי'ל עליה / שלגיה בגירוס / האלה "תחתיו"

◇ "נתקו"

נושא

תחתונו של בועל נדות אין נוגע כבועל נדות עצמן:

א) בועל נדה מטמא אדם וכלים

ב) אבל משכב ומושב שלו (תחתונו של בועל נדה) מטמא רק אוכלין ומשקין

מגנה

"נתקו"

△ "אימא"

הנצות חילופיות

מגנה

(מרקם)

תגובה

*אי' פתחי נדה

ויקרא טו:כד

"ואם שכב ישכב איש אותה ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא"

*במקרא כתוב "וטמא" – רש"י